

Vurderingsværktøj til anvendelse ved bekymring om æresrelaterede konflikter hos børn og unge – myndighedsområdet

Til dig, der arbejder med sager og underretninger vedrørende børn og unge og har myndighedsansvar, fx som børne- og ungerådgiver i en børne- og familieafdeling.

Formål

Værktøjet støtter dig i sagsbehandlingen i sager med mistanke eller viden om æresrelaterede konflikter.

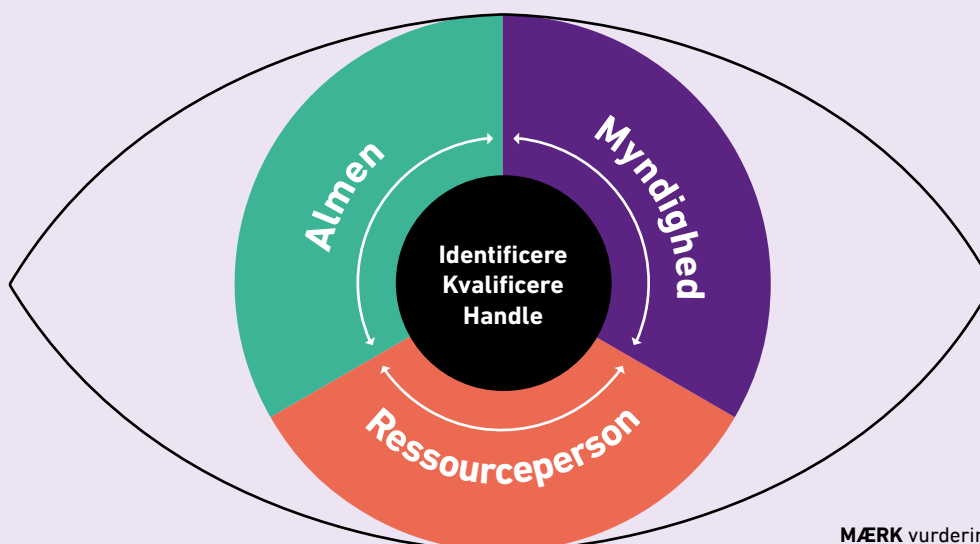
Værktøjet består af et "vurderingshjul", som kan anvendes som et refleksions- og dialogredskab i kollegiale drøftelser til at belyse og kvalificere bekymringen fra forskellige perspektiver.

Vurderingshjulet kan anvendes til at:

- kvalificere og vurdere oplysninger i underretninger med mistanke eller viden om æresrelaterede konflikter
- understøtte samtalen med barnet eller den unge gennem målrettede, undersøgende spørgsmål

- styrke din faglige vurdering gennem inddragelse af relevante specialister (ressourcepersoner i kommunen, de regionale sikkerhedskonsulenter mv.)
- foretage indledende risikovurdering i sager med æresrelaterede forhold, inden forældreinddragelse
- identificere relevante muligheder for sparring og faglig støtte undervejs i sagen.

Som supplement til vurderingshjulet er der også en **samtaleguide** til inspiration til samtalen med barnet/ den unge, der hjælper med at åbne op for og udfolde eventuelle oplevelser af mistrivsel, pres, kontrol, vold eller begrænset handlefrihed – og dermed kvalificere faglige observationer. Herudover er der også inspiration til opfølgende spørgsmål til underretter ved behov for indhentning af viden om barnet fra hverdagslivet.

Hvorfor skal du reagere på æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol?

- Det kan føre til alvorlig mistro og overgreb i form af fysisk og psykisk vold
- Det kan bryde med barnets grundlæggende rettigheder
- Det kan i nogle tilfælde være strafbart
- Du kan være underlagt nogle andre handlemuligheder i sager med æresrelaterede konflikter. Bl.a. i forhold til risikovurdering, forældreinddragelse og samtale med barnet.

Bekymringstegn

- **Æresmotiv**, fx elementer i den konkrete hændelse, der handler om kollektiv udøvelse af vold og kontrol, som er koblet op på æresnormer.
- Viden om den **vold/kontrol**, der har fundet sted, fx kontrol fra flere familiemedlemmer.
- Grund til bekymring ved **inddragelse af myndighed**.
- Konkrete trusler.
- **Uoverensstemmelse** mellem barnets/den unges egne ønsker og familiens krav.
- Kendskab til **ufrivillige rejse- eller fremtidsplaner**, fx usikkerhed om kommende ophold eller beslutninger (om fx ægteskab).
- **Tiltagende pres** over tid, fx skærpelse af regler eller sanktioner.
- Barnet/den unges adgang til **støttende voksne**.
- **Barnets/den unges ressourcer** til at søge hjælp.

Du kan kontakte sikkerhedskonsulenterne:

Region Nordjylland:

21 68 62 79

Region Midtjylland:

41 85 40 75

Region Syddanmark:

63 75 88 00

Region Hovedstaden og

Sjælland: 33 17 11 77

I tilfælde, hvor barnet eller den unge har akut behov for hjælp (fx i forbindelse med sikkerhed eller kriminelle handlinger), bør du kontakte **politiet**.

Handlinger ved bekymring

- Vurdér **underretningen** indenfor 24 timer mhp. stillingtagen til behov for akut indsats.
- Er der grund til at antage, at der kan være tale om en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol: Foretag en **risikovurdering** inden forældre og netværk inddrages, jf. barnets lov § 18.
- **Inddrag** evt. specialister (fx ressourceperson i din kommune eller en sikkerhedskonsulent) i din risikovurdering.
- Evt. afgørelse om **børnefaglig undersøgelse**, hvis betingelserne i barnets lov § 20 er opfyldt.

Livliner

Livliner er sparringspartnere, der kan hjælpe med at afklare sagens alvorsgrad og sikre ansvarlig håndtering.

Jeres sparringspartnere kan være:

- Specialistteams eller videnspersoner i kommunen.
- Det national korps af sikkerhedskonsulenter.
- VISO ved komplekse sociale problemstillinger.
- Nærmeste ledelse ved behov for retning, prioritering eller beslutning.

Orientér dig som udgangspunkt altid i **din kommunes beredskabsplan på æresområdet** for gældende procedurer og arbejdsgange.

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af bl.a. negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter blandt børn, unge og deres familier. Det følger af barnets lov § 15, stk. 3.

Risikovurdering

Hvis det i screeningen vurderes, at der kan være tale om en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol, må forældre eller netværk ikke inddrages, før der er foretaget en risikovurdering (barnets lov, § 18, stk. 3).

Som led i sagsbehandlingen foretager du en indledende screening og risikovurdering på baggrund af oplysninger i underretningen og eventuel samtale med barnet/den unge. Ved bekymring for æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol kan du altid kontakte en sikkerhedskonsulent, særligt ved bekymring for:

- eskalering af fysisk eller psykisk vold og/eller øget kontrol
- skadeligt udlandsophold (genopdragelsesrejse)
- tvangsægteskab
- kvindelig kønslemlæstelse (kvindelig omskæring)

Det samme gælder ved usikkerhed om risikoniveau, komplekse sager eller behov for specialiseret vurdering generelt.

Sikkerhedskonsulenterne kan rådgive om risikovurdering, sikkerhed og beskyttelsestiltag samt understøtte koordinering på tværs af relevante aktører og myndigheder – fx i sager om genopdragelsesrejser, som kan være til skade for barnets sundhed og udvikling. Her er tidlig inddragelse afgørende, da genopdragelsesrejser kan være vanskelige at håndtere, når først udlandsopholdet er iværksat. Du skal reagere på mistanke om en genopdragelsesrejse, uanset motiv, hvis opholdet vurderes at være til skade for barnet/den unges sundhed og udvikling.

Med bøde eller fængsel indtil 4 år straffes den, som sender sit barn til udlandet til forhold, der bringer barnets sundhed eller udvikling i alvorlig fare, eller lader sit barn tage del i et sådant udlandsophold. Straffeloven § 215 a

Vurderingshjul

Vurderingshjulet på næste side bruges i samtale med relevante kolleger og livliner til at skabe overblik og kvalificere din faglige vurdering.

Sådan bruger du værktøjet

Værktøjet anvendes i fælles faglig dialog. I starter med hver især at gøre jer individuelle overvejelser og vurdere dem på en skala fra 0–5, hvor 0 angiver ingen bekymring, og 5 angiver alvorlig bekymring.

Herefter drøfter I jeres vurderinger i fællesskab.

For hvert spørgsmål vil der enten være enighed eller forskel i jeres vurdering:

- Ved enighed: Uddyb, hvilke konkrete observationer og erfaringer, der ligger til grund for vurderingen.
- Ved uenighed: Undersøg, hvad der ligger bag forskellene i jeres vurderinger, og hvad I hver især har lagt vægt på. Overvej samtidig, om der er behov for yderligere viden eller afdækning.

Formålet er ikke at opnå fuld enighed, men at styrke den samlede faglige vurdering gennem dialog og fælles refleksion.

Tegn og signaler hos barnet/den unge

Aktuel hændelse

- Hvad har konkret givet anledning til bekymring?
- Hvornår og hvor er hændelsen opstået?
- Hvordan oplever barnet/den unge selv situationen?
- Er der tegn på eskalering eller akut risiko?

Vurderings spørgsmål:

I hvilken grad har aktuelle hændelser øget risikoen eller presset omkring barnet eller den unge?

Familie/netværk

- Hvem indgår i den nære familie og udvidede netværk?
- Hvem har indflydelse på beslutninger omkring barnet/den unge?
- Er der familiemedlemmer i udlandet eller andre relationer med betydning for sagen?
- Hvordan er relationerne mellem barnets/den unges og forældrene/familien? (fx kontrol, afhængighed, konfliktniveau)?

Vurderings spørgsmål:

I hvilken grad bidrager familie- og netværksrelationer til kontrol, pres eller øget risiko for barnet eller den unge?

Kontrol knyttet til æresnormer

- Er der forventninger til barnets eller den unges adfærd, som er begrundet i familiens ære eller omdømme (fx i forhold til venner, kærester, påklædning eller færden)?

- Hvordan kommer kontrollen til udtryk (fx overvågning, begrænsninger eller krav om at redegøre for, hvor man er og med hvem)?
- Hvad er konsekvenserne, hvis forventningerne ikke bliver fulgt?
- Hvem udøver kontrollen, og er der flere i familien eller netværket, der bakker op om den?
- Hvor omfattende og indgribende er kontrollen i barnets/den unges hverdag?

Vurderings spørgsmål:

I hvilken grad er barnets eller den unges adfærd styret af krav om at beskytte familiens ære eller omdømme?

Historik

Tidligere hændelser (også i andre dele af familien)

- Har der tidligere været bekymringer eller sager i familien?
- Er der mønstre af kontrol eller vold?
- Har andre i familien været udsat for lignende hændelser?

Vurderings spørgsmål:

I hvilken grad peger historikken på et vedvarende mønster, der øger risikoen for barnet eller den unge?

Tegn og signaler hos barnet/den unge (fortsat)

Vold

- Hvilke typer vold forekommer (psykisk, fysisk mv.)?
- Hvor hyppigt og hvor alvorligt er det?
- Hvem er udøver(e), og er der flere involverede?
- Er der tegn på kollektiv involvering eller accept i familien/netværk?

Vurderingssspørgsmål:

I hvilken grad er barnet eller den unge i risiko for at blive udsat for vold?

Risikofaktorer hos udøver(e)

- Giver udøver(e) eller netværket udtryk for holdninger, der retfærdiggør æresmotiveret vold og kontrol (fx for at beskytte familiens ære eller omdømme)?
- Bliver religiøse argumenter anvendt til at legitimere kontrol eller vold?
- Er der kendte belastningsfaktorer (misbrug, kriminalitet, psykisk sygdom)?
- Er der pres fra familie/netværk – i Danmark eller transnationalt?
- Er der lav grad af integration eller isolation fra det omgivende samfund?

Vurderingssspørgsmål:

I hvilken grad påvirker forhold hos udøver(e) risikoen for, at barnet eller den unge udsættes for kontrol eller vold?

Sårbarhedsfaktorer hos barnet/den unge

- Har barnet/den unge særlige udfordringer (psykisk trivsel, diagnoser, misbrug mv.)?
- Er der tegn på stærk frygt, ambivalens eller loyalitetskonflikt?
- Udviser barnet/den unge "sikkerhedsadfærd" (fx skjuler information eller ændrer adfærd for at undgå sanktioner)?
- Er der begrænset handlemulighed eller afhængighed af familien?

Vurderingssspørgsmål:

I hvilken grad begrænser barnets eller den unges situation mulighederne for selv at søge hjælp eller sige fra?

Beskyttende faktorer hos barnet/den unge

- Har barnet/den unge adgang til støttende relationer i og uden for hjemmet (fx andre familiemedlemmer/ voksne, venner, netværk)?
- Er der viden om egne rettigheder og muligheder for hjælp?
- Er der allerede iværksat støttende og beskyttende indsatser?
- Viser den unge tegn på handlekraft eller ønske om forandring?

Vurderingssspørgsmål:

I hvilken grad har barnet eller den unge adgang til støtte eller beskyttelse uden for den kontrollerende kontekst?

Samtaleguides

Inspiration til samtalen med barnet/den unge

Nedenfor er inspiration til spørgsmål, der understøtter samtalen med barnet eller den unge, og hjælper med at åbne op for og udfolde eventuelle oplevelser af mistrivsel, pres, kontrol eller begrænset handlefrihed samt kvalificere faglige observationer.

- Hvem har indflydelse på beslutninger i din familie — er der andre end dine forældre, som bestemmer reglerne?
- Hvor vigtigt er familiens omdømme eller ære for de voksne omkring dig?
- Kan dine valg få konsekvenser for andre i familien, hvis de går imod familiens ønsker?
- Er der situationer, hvor du er bekymret for, hvad der sker, hvis myndighederne taler med din familie?
- Har der været trusler om straf, isolation, udlandsophold eller øget kontrol?
- Hvem ved mest om, hvad du laver i hverdagen — og hvordan følger de med?
- Hvordan bliver uenighed normalt håndteret i din familie?
- Hvad tror du der vil ske, hvis du siger nej til noget, din familie forventer af dig?
- Er du bekymret for bestemte former for reaktioner – fx straf, isolation, øget kontrol, vold eller at blive sendt væk?
- Hvordan vil du inddrages i processen – før, under eller efter vi taler med dine forældre?

Forslag til opfølgende spørgsmål til underretter

I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at indhente supplerende oplysninger fra underretter for at få bekymringen tilstrækkeligt belyst. Nedenstående spørgsmål kan anvendes som støtte i dialogen med underretter, når der er mistanke om, at bekymringen helt eller delvist vedrører en æresrelateret konflikt.

- Hvilke konkrete tegn på mistrivsel hos barnet/den unge har givet anledning til underretningen?
- Hvilke forhold giver anledning til mistanke om, at mistrivsel (også) omhandler en æresrelateret konflikt?
- Omhandler bekymringen en isoleret hændelse (fx at barnet/den unge ikke må deltage i lejr tur, svømmeundervisning mv.), eller er der tale om mere omfattende begrænsninger (fx forbud mod at deltage i al social aktivitet på fx skolen, venskaber på tværs af køn, overvågning)?
- Er der mistanke om fysisk eller psykisk vold eller anden overgreb?
- Er der mistanke om et skadeligt udlandsophold?
- Har der været dialog med forældrene om bekymringen?
- Har bekymringen været drøftet med relevante fagspecialister – fx sikkerhedskonsulenterne?